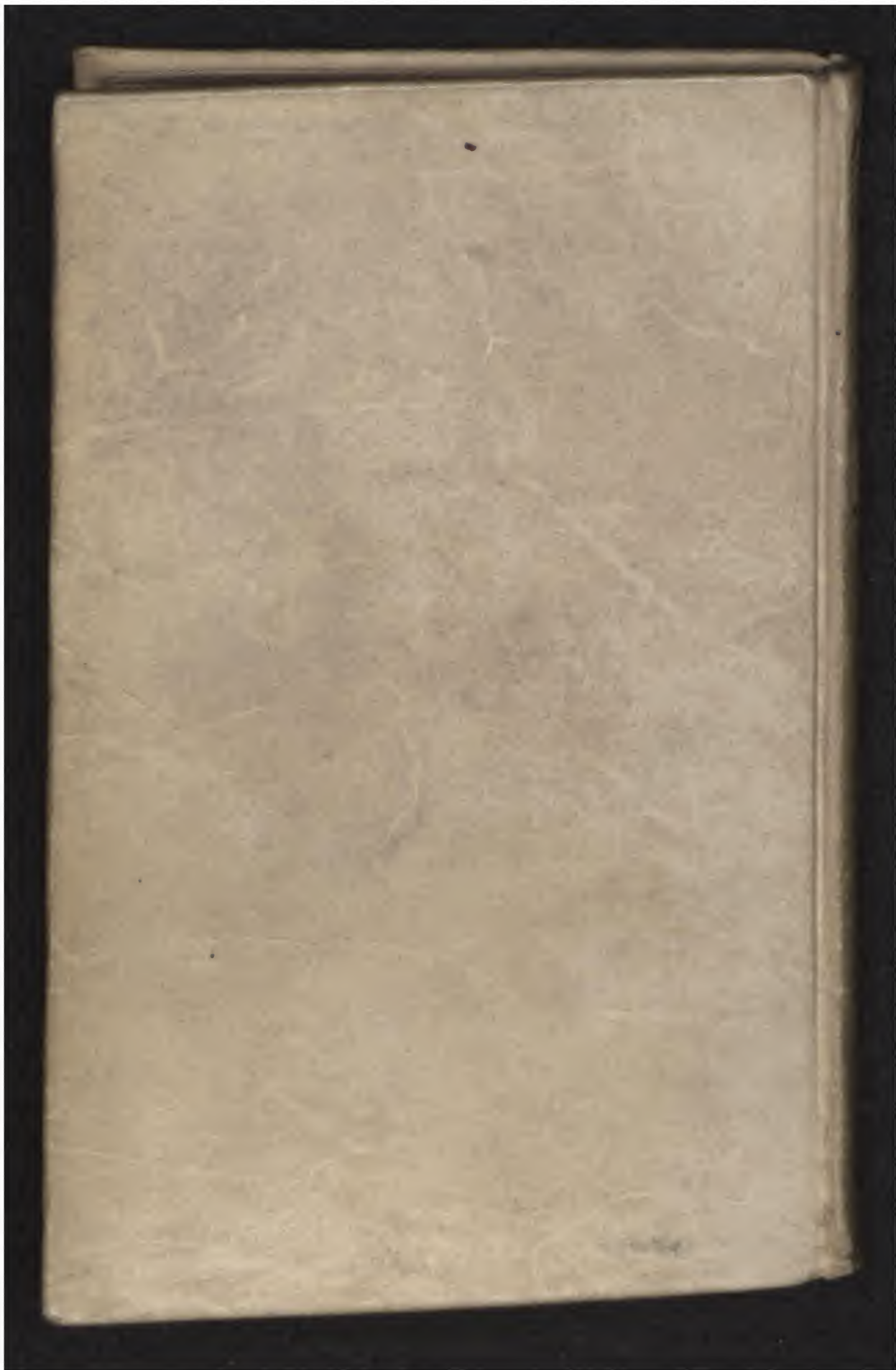




Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Mario Krohns Samling nr. 8 (LN 725 8° copy 4)





Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Mario Krohns Samling nr. 8 (LN 725 8° copy 4)



Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Mario Krohns Samling nr. 8 (LN 725 8° copy 4)

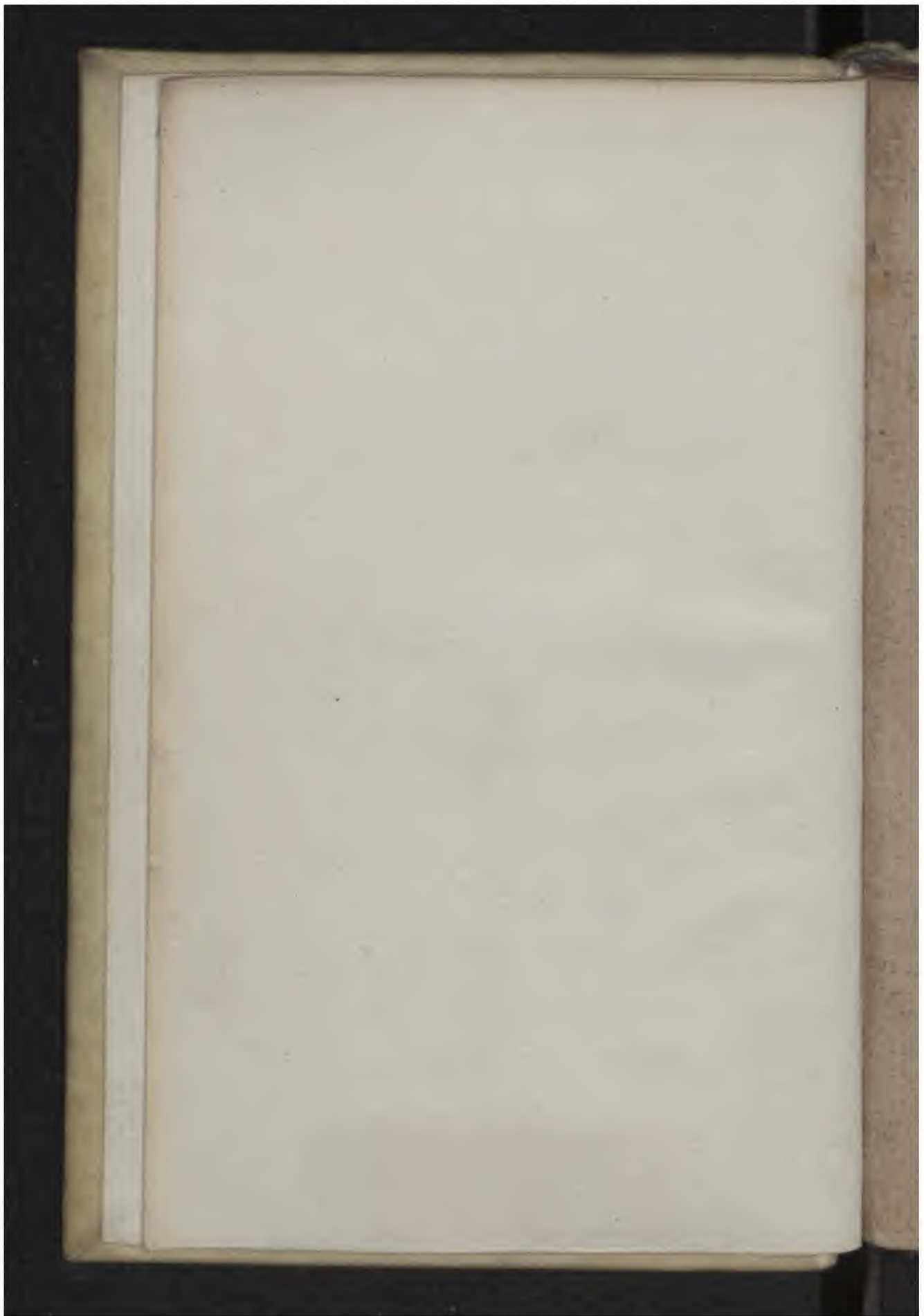


Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Mario Krohns Samling nr. 8 (LN 725 8° copy 4)

DKK Kgl. Bibl. ejen topografiske Proekt
te den Bog

Mario Krohns Samling
Det kongelige Bibliotek

= LN 725 ex. 4



A B C

aff
Bibelske Ordsprock /

Det er /

de kortiste / letteste oc
brugeligste
Sprock

aff

Bibelen

effter A B C.

faar

Born.

P. H. R.

Pietas ad omnia utilis.



Erlige oc Velbyrdige/

Gudfryctige oc Dydelige

ZONSKBÆK /

Jomfrue Elise / Jomfrue Anne /

Jomfrue Sophie / Jomfrue Karine /

Jomfrue Tyte / Jomfrue Lisebeth /

Jomfrue Margrete /

Alle Erlige oc Velbyrdige Mandes

ABRÆSKES

til Hartikier /

Danmarks Rigis Raads /

oc Høffuigmands paa

Riberhus /

Hans fæere

Døttre /

Vnsker ieg Naade oc Fred /

aff Gud vor **SKRÆ**.

Here Jomfruer/gunstige gode Venner/
disse de fortiste oc ickun de enfoldigste
Sprock / aff den hellige Bibel / vden al
forflaringe/Men aleniste somsteds met
nogle almindelige gode danske Sprock oc Rhims
satte derhos / sender ieg nu saaledis prentede
eder til haande : at Ungdommen/ oc mest de dei
lige enfoldige Pigebern / fande vdi deris Scho
legong eller oc hjemme / bruge samme liden
Sprockebog / oc end aff Eders Exempel / elste
Tuct

Tuct
Gut
geli
get
Rel
Gut
ris
tit
vor
fæe
dis

fort
mig
tis
m
re
der
tid

Ga
st
go
Al
oc
S
G
nu
fæ
vo
lig
hu

¶
Tuct oc god Opdragelse / oc vennles til Dyd oc
Guds Fryet / Oc helst vdi denne farlige oc for-
gelige tid / paa huilken det staar allenegne med
get ynckelig til / met stor Tuist oc Wenighed om
Religionen / met Krig oc Bloestyrning / oc
Guds Børens Forfølgelse / Saa oc nu vdi vor-
ris Sæderneland (som ellers maatte haaffue ver-
rit vden denne Sorrig / meget lycksalig) for
voris Allernaadigste Herris oc Konnings / oc
Ærste Landsens Faders oc offuerste Hoffues
dis dødelige Afsong.

Suorfaar ieg oc haaffuer set herhoff den
Korte Fortegnelse / som I vaare begerendis aff
mig / om hogbemelte voris Allernaadigste Herris
oc Kongis Alder oc Leffnet / hans Kon-
Ma: salige oc hoglofflige Ihukommelsis Herris
re Fader / met huss andet som dertil hører / ont
der Kangelige Huss oc Slecte / oc Regimentis
tid / etc.

Suulcket altsammen baade de Vngs oc
Gamle bor at vide oc ihukomme / dermet at
skønne paa huad faar en ypperlig Guds gaffue /
gode Øffeghed monne være / ved huilcke Gud
Allermæchtigste opholder herpaa Jorden / Fred
oc god Politie / oc Guds Dyeckelse oc Religion.
Sammelande huad faar en ædle oc dyrebar
Guds gaffue oc Alenodie / disse Lande oc Riger
nu haaffae mist / formedelst hogsbemelte voris
Ærre salige Herris oc Konnings Afsong / for
voris mangfoldige Synders oc Wacknemmes-
ligheds Skyld.

Oc becsaer at lade oss gaa til Sierte / vdi
huad Almindelig Afsong oc Fare vor Sæderneris

A ij

ge 100

4
ge / oc wi alle oc huer ere nu beskedede: Oc dis
iaderliger at bede oc paafalde Gud i baade for
det gantske Kongelige Hus / som er nu saare be
drossuede / oc mest vor Allernaadigste Dron
ning i at Gud vil troeste oc husuale hende vdi
hendis store Stettesorg oc Enlighed / oc alle
hendis Maestats Elskelige Høysbaarne Børn /
dennem ved sin Faderlig Godhed oc Forsum bes
sterne oc velsigne: Saa oc for voris gantske
Fæderne Riger / oc huer oc allis voris Velfart /
at den enlige / sandne oc trofaste Gud / som icke
vil forlade sine Faderløse i men effter sin Fors
tettelse / bliffue hos oss alle dage / indtil Verdens
ende i hand oc naadelig vil tage disse Riger / vdi
sin Guddommelig Vern oc Bestyrning i Giffue
sin Raad i Hielp oc Velsignelse til Regeringen /
giffue vor Allernaadigste vduald Konning oc
Herre vdi hans Fryet oc Naade at maa ornore /
tiltage oc forfremmis / til sin myndige Aar oc
Alder / til hans hellige Maestats Aare i oc disse
Riger oc Lande til Fred oc gode i **AMEN**.

Oc vil hermet haaffue Eder samptligen met
Eders fiære unge Broder **CHRISTOPHER**
FRISK oc Eders fiære foræls
dre / oc gantske Slect oc Suogerskab / den sam
me Almæctige Gud til Liff oc Siel befalede. Bes
dendis ydmygeligen / at I tage dette mit f. ye
Arbeide til tacke.

Screffuit vdi Kibel paa den sørgelige dag /
den femte iuni / paa huilken voris allerties
riste Herris oc Konnings Ligg bleff begraffuen
vdi Kofilde Domkircke / **ANNO**

Deus verax misereatur populi sui.

E. villige altid /
Peder Hegelund.

Til Børnene.

Diff: Vedsprock saa oc sinaa/
 Skulde i Børn oc kande forstaa/
Ere paa rei for Eder fremsette/
 At i saa først kande lære de lette
Mer Leeg oc Lyst i første Opuert/
 Oc vennis til de Ved oc Tere
Som Gud til oss i Scrifften talde/
 Oestregelig oss det self befalde/
Derpaa at tencke i grunde oc studere/
 Oc for vore Børn at huse oc polere.
De andre Sprock noget tunge oc snare/
 Kunde I diß bedre til sin tid spare.

Man siger / at lang er Børneminde/
 Det skulde I oc vel selfue befinde/
At huse I nu i Barndom nemme/
 Kunde I siden ret alder forglemme.
Guadmand først i it nyt Kar indgiffuer/
 Smagen der aff saa lange bliffuer.
Thi er det best i at lære det Beste/
 Oc først det Gode at smage oc freste.
Det Onde skal sig self vel yde/
 Dog Lære oc Affue skal det forbyde.
Sukommelse er Guds edle Gaffue/
 Den oc I Børn for alle monne haffue.
Ville I den bruge Gud til ære/
 Det skal Eder Fruct i Alderdom bære.
Vil I icke mercke i som I haffue Nemme/
 Eia / huad kunde I meget forfremme.
Christus som Børnene til sig kalder/
 Eder styrcke i Visdom i Naade oc Alder.

P. S.

Sir. 33

& 30

Marckeløshed lærer meget Ont.

Tucte dit Barn / oc lad det icke gaa
marckeløst / at du skal icke bliffue be-
stemmet der effuer.

* Der kommer intet gaat aff ledige Sede.
Otia dant vitia.

Ioh. 8

Abrahams Børn gøre Abra-
hams gerninger.

Leu. 19

Aere den Gamle /

Oc stat op faar den Graaherdede.

* De Gamle skal mand ære /
De Unge skal mand lære.

Pro. 3

Aere HÆREN aff dit Godz.

* Det du spæret faar vor HÆRE /
Det faar den du vnder verre.

1 Cor.
15

Aff Guds Naade / er ieg det som
teger.

Sir. 12

Aff tiden Gnist / vorder offte stor
Ild.

1 Sam.
24

Aff Ugudelige kommer Wdnd.
Alle

Alle Menniske ere Løgnere.

Pl. 116

Al Verden er fuld aff Salsked.

Sir. 37

Omnis homo mendax.

Alle ting ere muelige hos Gud. Mar. 10

Alle ting ere hannem muelige
som tror. Mar. 9

Alle ting tiene dennem til det bedste / som elske Gud. Rom. 8

Bonis omnia in bonum.

Alle Vand løbe til Haffuit /
Alligenel bliffuer Haffuit icke fuldere.

Eccl. 1

Alle vore Hoffuithaar ere talde. Mat. 10
¶ Sui sørge wi da wi Guds Vdualde?

Alt det som i ville / at andre skulle
gøre eder / det gører I dem. Mat. 7

Alting haffuer sin tid.

Eccl. 3

Alle gode Gaffuer ere aff Gud. Iac. 1

A iiij

Alting

Sir. 11 Alting kommer aff Gud.
& 1 Al Visdom er aff Gud **S E R R E 17.**

Esa. 40 Alt Rød er Hø.
1 Pet. 1 Alt Rød er ligesom Græs.
Sir. 18 Alle Menneske ere Jord oc Støff.

Omnis homo fœnum : Spes est tamen altera vitæ.



Sir. 10 **B**aade Gud oc Verden hade
De Hoffmodige.

Sir. 10 **B**eblande dig icke i fremmede
Sager.

Sir. 41 **B**edre er at dø / end trygle.
* Selffhaffue er god.
* Bedre er selff at haffue / end Søster at bede.

2 Sam. **B**edre er at falde i **H E R R**ens
2 4 haand / end at falde i Menniskens
Sir. 2 haand. Thi hans Miskundhed er stor. Oc
hans Barmhertighed er so stor som hand
er selff.

Bedre

Bedre er lidet met Xo / end me⁹ Eccl. 4
get met Bro.

Ⓔ Bedre er lidet met Xo oc Kette/
End meget met Wro / Salsk oc Trette.
Exiguum colito.

Bedre To end en. Eccl. 4

Betale icke Ont met Ont. 1 Pet. 5

Blant de Hoffmodige er altid Pro. 13
Riff.

* Vaare wi alle lige Rige!
Da vilde ingen hinanden vige.

Bliff i dit Kald. Sir. 11

Ⓔ Saet bliffue i det Kald i som hand er kaldet vdt. 1 Cor. 7

* Gud vorder den vrod

Sit Embed er leed.

Ⓔ Gud veed best huad wi tiene til/
Oc huortil hand os bruge vil.

Blyfel gør stor Vndiste. Sir. 52

Ⓔ Tuct haffuer Aere i oc Ero haffuer Vrod.

Børn gøre Børnegerning. 1 Cor. 13
Barndom oc Vngdom ere forfengelige. Eccl. 12

A v

Bøye

Sir. 7

10

Bøye dine Børns Hals op aff
Vngdommen.

✕ Klis̃ ger gaat Barn.

✕ Affue føder Aere.

✕ Affue er god i huor den kommer i tide.

Sir. 4

Bruge Tiden.

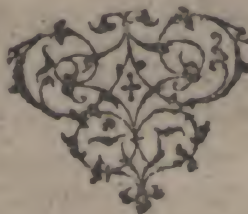
✕ Tiden er lige lang i men icke lige nyttig.

✕ Naar du god Tid oc Lempe fand haffue/

Da brug den oc / som en Guds gaffue.

Post hæc occasio calua.

Consilium sapiens,
Occasio commoda,
Felix exitus,



Vnius sunt
tria dona
DEI.

1 Tim.
6

Christus er en Konge offuer alle
le Konger / oc en H E X X E
offuer alle Herrer.

Heb. 13

Christus Jesus / i gaar oc i dag
oc den samme oc saa til euig tid.

Rom. 10

Christus er Lovens Ende.

Gom

Compelle intrare,
Hjød dem til / at komme her ind.

11
Luc. 14

Crucifige, Crucifige,
Baarßfeste / Baarßfeste.

Luc. 23



Daaren taler om Daarhed. Esa. 32
Stultus stulta loquitur.

Daarens Mund skader sig selff. Pro. 18

Der som Daaren tagde / bleff hand regnet Vuß. & 27

En suel kender mand paa hendis Sang /

En paaatte oc Klocke paa Liud oc Klang /

En Afsen ved ðern lange oc lede /

En Ged paa Sacter i Ord oc Vrede.

Daatteren er som Moderen. Eze. 16

* Daatteren farer gerne i Moderens Serck.

Qualis mater, talis filia.

De ere alle hans Venner / som Pro. 19
giffuer gaffuer.

* Den er god i det Glatten fylder.

De Forstandige er Visdom let. Pro. 14

* Daanst er let at bære.

De

Mat. 9 De Karske haffue icke Legen be-
hoff / men de Siuge.

Tit. 1 De Kene er alting rent.
Mundis omnia munda.

Sir. 13 De Rige æde de Fattige.
De store Sijke æde de smaa /
Saa mue de vnder / der mindst forma.

Pro. 14 De Rige haffue mange Venner.
Amici diuitum multi.

Mar. 23 De sige det vel / oc gøre det icke.
Dicunt, & non faciunt.

Ose. 8 De saa Vær / oc skulle høste
Storm.

Psal. 126 De som saa met Grad / skulle
høste met Glæde.

Pro. 9 De staa lne Vand ere søde.
* Naar huer maa / som hand vil /
Saa gør hand som hand er til.
* Mand skal sig self ære / om wi end ene vaare.
De

De Veldige raade effter deris¹³ Mich. 7
egen vilte.

¶ Saa mange ville bæere Herrenaffn /
Saa saa der acte Stadfarlis gaffn.
Sic volo, sic iubeo.

De Veldige / skulle straffis vel Sap. 6
delige.

De Vise veye deris Ord met en Sir. 21
Guldveet.
¶ Tand for Tunge.

De Ugudelige haffue ingen fred. Efa. 48
Non est pax impiis.

Den Ene bæere den andens Byrde Gal. 6

Den gantste Verden ligger i det 1 Ioh. 5
Onde.

Den Lade dør i hans Vnsf. Pro. 21

Den Retferdige falder Siu gon Pro. 24
ge / oc

¹⁴
ge / oc skaar op igen.

Rom. 1 Den Retferdige skal leffue aff
sin Tro.

lustus ex sua fide, viuet.

Pro. 14 Den Retuise er oc Trøstlig i sin
Død.

Sir. 13 Den Rige gør Bret / oc traßer
end tilmet.

Den fattige maa lide / oc tacke
dertil.

* Dykke dig / oc lad offuergaa /
Macten vil dog haffue ret paa at staa.

Ioh. 4 Denne saar / den anden høster.

* Den ene pløyer / den anden saar /
Den Tredie veed ey huo det saar.

Pfal. 41 Den som æder mit Brød / hand
traader mig met Føderne.

* Din Næste er dig verst.

Den

Den som icke er frist / hvad veed Eccl. 34
den?

¶ Sudetil duet wforføgt?
Quæ nocent, docent.

Den som skal forderffuis / hand Pro. 16
bliffuer før hoffmodig.

It hoffmodigt oc stolt Mod / Kommer før
end Falder.

¶ Al Offuerdaandighed faar ond Ende.

Den som meget vil lære / maa Eccl. 1
meget lide.

¶ At lide oc tie / at lyde oc lære!
Helpe: mangt ic fattige Barn til Aere.

Den som omgaas met Vise / Pro. 13
hand bliffuer vliß.

¶ Mand nemmer / som mand er hoff.

Denne Verdens Børn ere vise Luc. 16
te/end Liusens Børn i deris Gleet

Den Ugudelige flyer / oc ingen Pro. 29
lager hannem / Men den Ketfer
dig

dig er frimodig / som en vng Løue.

Conscientia mille testes.

Iustus confidens vt leo.

Ioh. 8

Den Vskyldige kaste den første
Steen.

✕ Vilde huer kende sig/
Da spottede ingen m/g.

Rom. 15

Der er ingen Øffrighed / vden aff
Gud.

Sir. 25

Der er ingen Sorg / offuer Hier
tesorg.

Der er ingen Listighed / offuer Quindelyst.

Der er ingen Vraede / offuer QuindeVraede

5 Reg.

8

Der er intet Menniske / som ick
synder.

Pro. 21

Der hjælper ingen Visshed / ingen
Forstand / ingen Raad mod HEr
ren.

Der

17
Der som du samler intet i din Sir. 25
Vngdom / huad wilt du finde i din
Alderdom?

Om Sommeren tendt paa Kuld oc Frøst/
Vdi Vngdom paa din Alderdoms Trøst.

Deris Bug er deris Gud. Phil. 3

Det er altsammen idel Torfens Eccl. 1
gelighed.

OMNIA VANITAS.

Det er bedre at vere Fattig oc Sir. 30
Sund / end Rig oc Siug.

Det er forgeffis / at kaste Barn Pro. 1
for Fulenis øyen.

* Naagen mand er ond at vedde/
Gammel Skalck er ond at gecke.

Det er icke gaat / at Menniskten Gen. 2
er ene.

Det er nock / at huer dag haaffuer Mat. 6
B sin

sin egen Plage.

¶ Voi dit Kalds Arbeid oc Møye/
 Vær treystig oc glad / oc lad dig nøye.
 Bede Gud dig hielpes dit Kaarssat drage/
 Oc lad saa huer dag bæere sin Plage.

Mat. 12 Det siste bleff verre / end det første.

Act. 9 Det skal bliffue dig suart / at trede
 de imod Braadden.

Mat. 26 Dit Maal forraader dig.

Iacob. 5 Dommeren er for Døren. Herrens
 Tilfommelse er nær.

¶ Dommeren er for Døren tilrede/
 De Onde til straff / de Gode til glæde.

Sir. 14 Døden forspømmer sig icke.
 Det er den gamle Pact / du skal dø.

Rom. 6 Døden er Syndsens Sold.

Pro. 23 Dranckere oc Fraadzere forar
 mig.

Druck

¹⁹
Druckenskab gør en galn Beck¹⁹ Sir. 32
end galner.

* Druckenskab er Galnskab.

Du fant icke sette al Bret / til Sir. 7
Kette.

Du Lade gack til Myren. Pro. 6

Du skalt tage det Onde fra Deut. 22
Israel.

Auferes malum de Israel.



Efterladelse stiller stor vlycke. Eccl. 9
* Det Træ er bedre der bugner / end der
brester.
* Gode Ord ere bedre end Guld.

Efter Lader kommer Sorg. Pro. 14
Efter Glæde kommer Bedrøffuelse.
* Ny Glæde er fluende med Sorg.
Miscetur tristia lætis.

Efter Storm kommer Solskin. Tob. 13
B 4 God

✠ Gud bede vi at bedre skal vorde.
Post nubila Phoebus.

LUC. 10 En Arbeidere er sin Løn værd.

PRO. 17 En Broder befindis i Nød.

✠ Sør følger den Sørne / end den baarne.
✠ Det er ont Blod/der icke er tykere end Vand.

PRO. 12 En Daare behager sine Eder
vel.

ECCLES. 9 En eniste Skalck / forderffuer
meget Baat.

SIR. 9 En From Mand fand hielpen en
Stad op.

PRO. 14 En hastig Mand gør daarlig.
✠ Harm volder Helved.

ISA. 29 En Hungrig drømmer at hand
æder.

En Tørstig drømmer at hand
driker.

En

* Hu voldet halff Drem.
 * So drønmmer om Dræff/
 Oc Rierling om hendis Staff.
 Aurigæ somnia currus.

En Kniff huedfer den anden / oc Pro. 27
 en Mand den anden.

* En Mand er ingen Mand.
 * Mere mæ To end en.

En lad haand gør Arm / men en Pro. 10
 flittig haand gør Rig.
 * Lad mand er lunge Vsel.

En Nabo er bedre nær hof / end Pro. 27
 en Broder langt borte.
 * Det er god No / at haffue en god Nabo.

En ny Ven / er lige som en ny Vin. Sir. 9
 * Gamle { Deye }
 { Venner } ere de beste.
 { Verte }

En liden Surden / gør den gan i Cor. 5
 tste Den sur.

Enfoldighed oc Retferdighed bes Psal. 25
 B iij uare

uare mig.

Ioh. 4 En Prophet gielder intet hiem
me.

Eccl. 1 En Tredobbelt Snore / riffuis
icke lettelig sønder.

Pro. 14 En Vanuittig troer alting.
* Alle ville den Glæde daare.

Pro. 21 En Bliffvinder de sterckis Stad.
* Kaanft gaar for Styrcke.

Ouid. Fortisq; viri tulit arma disertus.

Rom. 8 Er Gud met oss / huo land vere
imod oss?
Si Deus pro nobis, quis contra nos?



Pro. 23 **L**aar Landsens Synds/skyld/
bliffue mange Herreskiffte.
Nouus Rex, noua lex.
Sedrene

25

Fedrene skulle icke dø for Børne Deut. 24
ne / oc en Børnene for Fedrene.
Men huer skal dø for sin Synd.

Falst oc Guig er icke Visdom. Sir. 19
Oc den Wgudeligis Surfinighed er ingen Klog
skab etc.
* Falst / slar sin egen Herre paa hals.
Væ duplici corde. Eccl. 2

Foract icke Alderdommen / thi Sir. 8
vi acte ortsaa at bliffue Gamle.
* Aelde kommer med megen Wsnelde.
Senectus ipsa morbus est. Ter.

Forbandet vere den / som gør Ier. 48
Hærens Bering falskelig.

Fordømme ingen / før du veedst Sir. 10
tilforne Sagen. Forstaa det
først oc straff der efter.
Du skal icke tro falske Tæremal / etc. Ex. 23

Forglem icke den Fattige / paa Sir. 14
din Gledskabs dag.

B iiiij Fore

Sir. 11 Forlad du dig paa Gud / oc bliff
i dit Kald / Thi det er HÆREN
meget læt / at gøre den fattige Rig.
Bede / arbeide / oc være dit Kald /
Din Lykke lad være Gud befald.
Ora & labora.

Pro. 27 Forlad icke din Ven / oc din Fæ-
ders Ven.

Sir. 10 Følge icke dit eget hoffuit / i dit
Embedede.
* Enet Raad / enet Sørge.
* Egen Villie / eget Selued.

Sir. 5 Følge icke huer Ven.
* Giensti er tit Seensti.

Ex. 23 Følge icke med den store Hob / i
det som Ont er.
Veritas, non sectæ, sequenda.

Pro 15 For mand kommer til Hæren / maa
mand lide.
* Hvo intet Ont vil lide /
Saa vil intet Gaaet bide.

Søster

iff
en ²⁵ Førster skulle haaffue Førstelig Esa. 32
Tæncker / oc bliffue der ved.

Fraadzere soffue Brolige. Sir. 31

Frycte Gud / oc holt hans Bud. Eccl. 12

Frycter Gud / ærer Kongen. 1 Pet. 2

dit Frycte Herren / oc ære Prestene. Sir. 7

Gule holde dem til deris Lige. Sir. 27

* Sammen søge Sederlige.

* Lige Børn lege best.

Simile
simili
gaudet.



Pares
cum
paribus.

aa ³ Gaat Arbeide giffuer herlig Sap. 3
Bøn.

* Gør ertig / oc suar dierffuellig.

* Huor noget gaat gøris / det vel spæris.

Exitus acta probat.

B v

Gact

26
Sir. 8 Gack ick i Kette met Domm
ren.

Deut. 17 Gassuen forblinder de Vise / of sine
Exo. 23 foruender de Ketferdigis Sag.

* Den som haffuer at giffue /
Er ond at driffue.

1 Tim. 6 Berighed er en Roed til alt Ont.

Sir. 10 Berningen priser Mesteren.
Artificem commendat opus.

Mar. 12 Giffuer Kenseren det Kenseren
hører til / oc Gud det Gud hører
til.

Luc. 6 Giffuer / saa skal eder giffuis.

Pro. 24 Gled dig ick aff din Fiendis fald.
* Gud er off alle meeng.

Rom. 12 Gleder eder met de Glade / oc
Gredet met de Gredendis.
Nemo aliena diu plorat,

Guds

nm. Guds gør mange Venner / men Sir. 19
 den Fattige bliffuer forladen aff
 sine Venner.

g. Den Rige haffuer huermand til Frende /
 Den Fattige vil ingen høre eller kende.
 Res amicos inuenit.
 Pauper vbiq; iacet

Ont. Bør det / saa skalt du leffue. Luc. 10

Bør dig icke deelactig i fremmes
 de Synder. 1 Tim. 5

eren Bør dig selff til gode aff dit egit. Sir. 14
 præ. Ond Kende / gør alort gladt Herte.

Bør din Ven til gode / førend du Sir. 14
 is. Bør / Oc giff den Fattig aff din
 Formue.

ald. Vilt du dine Venner eller de Fattige giffue /
 Da giff dem meden du est i lifue.
 Naar du bæris vd / oc Arffuunge komme ind /
 De siqe / du fickst it andet sind / etc.

Bør icke it bedrøffuit Herte mes Sir. 4
 Gods : Sorg.

Hand

✠ Mand skal icke hugge i Blodige Saar.

Sir. 33 Gør intet uden Beraad /
angrer dig det icke / naar det
giort.

✠ It gaat Beraad / oc vel betenckte Med/
Den er i alle Sager god.

Act. 10 Gud anseer icke Personer.

2 Cor. Gud elsker en glad Giffuer.

9
Sir. 35 Gud som du giffuer / det giff gerne.

Pfal. 7 Gud er en Retuliff Dommere

Deut. 7 Gud er en Trofast Gud.

Pfal. 62 Gud er vor Tillid. Deus spes nostra.
✠ Den vorder vel hiulpen | Gud vil hjelpe.

2 Mach. Gud giffuer Geyer.

3 ✠ Hielp Jesus / saa vinde wt.

Pfal. 65 Gud fruner Aaret met sit God

✠ Huer dag kommer met sin Søde.

✠ Megen er Mad i Guds feldere.

Gal. 6 Gud lader sig icke spaatte.

ar. Gud omfkiſſter tid oc ſtund.

Dan. 2

det Gud ſkal forſee ſig det.

Gen. 22

Deus prouidebit.

God/ Gudelighed er nyttelig til alting. 1 Tim. 4

Pietas ad omnia utilis.

er. Gudelighed met Fornøyelighed 1 Tim. 6

re. er en ſtor Binding.

ere. Guds Krafft er mechtig i de ſkrø 2 Cor. 12

here belige.

Be. Gud görer mechtige ting formedelſt de Rins
Be. Fortis in infirmis Deus eſt.

ſtra. Guds Ord er Viſdommens Rils Sir. 1

elpet.
de.

Guds Ord bliffuer euindelig.

Eſa. 40

Verbum Domini manet in æternum.

God

te.



Pro. 10

Had gør Trette.

* Gammel had er altid ny Trette.
Qualibet extinctos iniuria suscitatur ignis.

Pro. 21

Hemmelige Gaffuer stiller Broden.

* Mude mag volde/
At Venskab fand holde.

Ex. 15

HEKKEN er den rette Stridsmand.

Thre. 3

HEKKEN er min Deel.

Psal 119

Pars mea Dominus. Portio mea es Dominus.

Phil. 2

HEKKEN er her.

Sir. 10

HEKKEN er vnderlig i sin Gerninger.

Iob. 1

HEKKEN gaff det/
HEKKEN tog det/
HEKKENS Naffn vere loffuit.

Psa. 100

HEKKEN gjorde oss/ oc icke wi selfue.

*1. i. c. Haffes i icke, eiges i icke
14. mi kaff du gaff du i icke
Lundat ju mi mords tale
Mange siger sandhed oc i icke
du icke fluff*

HERREN kender alle Hierter.

Act. 2
Iob. 16

Mit Dione er i Simmelen.
In coelis testis meus.

HERREN kender sine.

2 Tim.
2

Nouit Dominus qui sint sui.

HERREN leffuer.

Pfal. 18

Viuit Dominus.

Herren skal see / oc vdkreffue det.

2 Par.
24

Videat Dominus & iudicet.

Gud skal vere Dommere mellein oss.

Gen. 31

HERREN slaar ihiel / oc giff

1 Reg. 2

uer Liff.

Iob. 5

HERREN gør saer / oc forbinder.

Hand knuser / oc hans haand ligger.

HERREN straffer dem / som
hand elsker.

Pro. 3

HERRENS Fryct / er Vis
dommens begyndelse.

Pfal. 111

Initium sapientiae timor Domini.

HERRENS Valsignelse / gør

Pro. 10

Rig

Kig uden Møye.

Benedictio Domini ipsa diuites facit.

Pro. 3

HERRENS Forbandelse
er i den Ugudeligs Huff.

Num. 11

HERRENS haand er icke
forstektit.

⁊ Gud haffuer mere vdgiffuit / end giffuet.

2 Par.

16

Pfal. 138

HERRENS Dye seer til
alle Land.

HERRER er høy / ee seer til det foractelligt

Tob. 4

Hofferdighed er begyndelse til al
Forderffuelse.

Sir. 3

Hoffmodighed gøe aldri gaat.

Sir. 9

Holt dig til gaat Folk / ee vær
glad / dog met Guds Fryet.

Sir. 6

Holt dig venlig met huer mand /
men tro neppelig en iblant Tusin

de.

Fide, sed cui vide.

Holt

Holt Maade i alleting.

33

Sir. 33

Ne quid nimis.

Hoff Bud er ingen ting tomme
lig. Luc. 1

Huad haffuer du / som du icke
haffuer anammet? 1 Cor. 4

Huad som du gør / da betenck
Enden / saa gør du aldri ilde.
Sir. 7
RESPICE FINEM.

Huad som Bud i Himmelen vil /
det skeer. 1 Mach. 3

Vera salus celo.

Huad som Hiertet er fult aff /
der aff løber Munden offuer. Mat. 12

De ere aff Verden / derfaar tale de om V. 1 Ioh. 4
den. Ex abundantia cordis, os loquitur.

Huad som it Menniske saaer /
det skal hand høste. Gal. 6

S

Hud

Iob. 2

Hud for Hud.

Gal. 6

Huer skal bere sin Byrde.

Rom. 14

Huer gøre Gud Regenskab for sig self.
* Den er god / saar Gud er god.

1 Cor.

7

Huer haaffuer sin egen Gaffue
aff Gud / Den ene i saa maade /
den anden i saa maade.
* Alle Sule bliffue icke Hæge.

Luc. 11

Huert Rige / som vorder Vens
met sig self / bliffuer øde / oc it hus
falder offuer det andet.

Sir. 15

Huert Diur holder sig til sin Li
ge.

Luc. 6

Huert Tre kendis paa sin egen
Fruct.

Mat. 7

Hui seer du Skeffuen i din Bro
ders Øye / oc acter icke Bielcken
i dit eget Øye?

Huile

Huile er god.

Dulce quies.

35

Gen. 49

Huileken H E X X E N elsker / Heb. 12
den tucter hand.

x Jo færere Bærn i to skarpere Ruff.

Huo der burger for en anden / Pro. 11
hand faar Skade.

x Borge gør Sorge.

Sponde, præstò noxa est.

Huo der elsker Trette / hand elsker Pro. 17
Synd.

Lad aff at trette / saa bliffue mange Synder
tilbage.

Huo sig selff ophøyer / hand skal Mat. 23
nedtryckis.

Huo sig s lff nedtrycker / hand skal ophøyes.

Huo sig lader trycke / at hand 1 Cor.
staar / den skal see vel til / at hand 10
icke falder.

Qui stat, videat ne cadat.

Aut sumus, aut fuimus, aut possumus esse,
quod hic est.

E ij

Eno

Mat. 7
Luc. 11

Huo som beder / hand faar /
Huo som leder / hand finder /
Huo som banker / hannem skal
opladis.

Luc. 16

Huo som er tro i det mindste /
hand er oc tro i det store.

Huo som er wreisferdig i det mindste / hand er
oc wreisferdig i det store.

Ioh. 3

Huo som gør ilde / hand hader
Luset.

Den skuler sig / som skiden er.

2 Thes.
3

Huo som vil icke arbeide / hand
skal icke ede.

Leg din hule Arm hof din suonge Tarm /
Oc bliff paa det siste Vjel oc Arm.

Sir. 3

Huo som sig giffuer gerne i Far
re / hand forderffuis der vdi.

Ramper fulde alle Seyerløff.

Qui amat periculum, peribit in illo.

2 Cor.
9

Huo som sparligh saacr / hand
skal

skal oc sparligh hørte.

* Hæo inter voffuer / hand inter vinder.

Huo som tager Big / hand bes Sir. 13
smitter sig.

Huo som tager Suerdet / hand Mat. 26
skal omkomme met Suerdet.

Huorledis mand vener den Vn Pro. 22
ge / det lader hand icke aff / naar
hand bliffuer gammel.

* Huad som vng nemmer /
Det gammel ey glemmer.

* Aff Læp bliffuer Sund ledetraadig.

Huor ingen Raad er / der fals Pro. 11
der Folcket. Huor mange Raads
giffuere ere / der gaar det vel til.

Huor met nogen synder / dermet Sap. 11
bliffuer hand oc plaget.

Per quæ quis peccat, per hæc & punitur.

* Naar mand gør det / mand icke skulde:

Saa hender mand oc det / mand icke vilde.

E iij

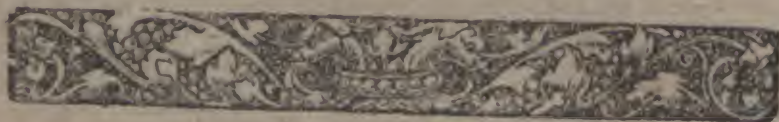
Huor

Mat. 24 Huor som Aadzel er / der for
samlis Dræne.

Mat. 6 Huor som eders Liggendse er /
der er ogsaa eders Herte.

Rom. 4 Huor som Loven lise er / der er
oc ingen Offuertredelse.

Lex armata ledet, sed nescit crimen opertum.



Sir. 10 **I** dag en Konge / i Morgen
død.

Sir. 38 **I** gaar vaar det hof mig / i dag
er det hof dig.

Mihi heri, hodie tibi.

Gen. 3 **I** dit Ansigtis sued / skalt du ede
dit Brød.

2 Tim. **I** it stort Huf / ere atskillige
Kar. **I** Konge

I Kongens ord er Mact.

Eccl. 8

* Høyt er Herrebud.

* Herregaard recker i alle Land.

**I skulle icke kaste eders Perler
for Gnin.**

Mat. 7

Saaer icke blant Torne.

Ier. 4

**I skulle tage den Onde aff
Israel.**

Deut. 17

Ingen er god / vden aleniste Gud.

Mat. 9

Jorden er allis vor Moder.

Sir. 40

**Jo høyere du est / io mere skalt
du ydminge dig.**

Sir. 3

* Jo bedre Bled /
Jo mindre Hoffmod.

**It gaat Mod / er it dagelig Bes
rebud.**

Pro. 15

**It gaat Raffn / bliffuer euinde
lig.**

Sir. 42

¶ ¶

¶

Mat. 7

It gaat Ere ber god Fruct.
 It raaret Ere ber ond Fruct.
 ¶ Ond Roed / bæt ey god Eble.

Pro. 15

It milt Suar / stiller Brede.
 ¶ It gaat ord finder en god sted.
 ¶ Blio er beden mand.

Sir. 30

It sunt Liff / er bedre end stort
 Gods.

Iuu.

¶ Sandhed gaar saer altingest.
 Orandum est, vt sui mens lana in corpore sano.

1 Cor.
15

Derlighed fordrager alting.

Pro. 20

Kongens Hierte er i HERR
 rens haand.

¶ Kongens Hierte er i Guds haand/
 Helt naar det styris aff Guds Aand.
 Oc Mandens Hierte (huor ret tilgaar)
 I Sustroens haand vel helffen staar.

Kono

41

Kongens Naade er lige som Pro. 19
Dug paa Bressit.

Kongen som dømmes de Sattige Pro. 27
trolige / hans Throne skal bestaa
uindelige.

Kroget kand icke bliffue ret. Eccl. 1
Du kant icke sette alt Wret til rette.
Sir. 7
K Mand kand icke alt i Skaalet veye.
Omnia curua non possunt corrigi.



Lad en anden loffue dig / oc icke Pro. 27
din Mund.
K Egen Roess stincker.

Lege / hielp dig selff. Luc. 4
Medice, cura teipsum.

Ler først / førend du lerer andre. Sir. 18
Læg dig først selff / førend du læger andre.
Straff dig først selff / førend du straffer andre.

L v Lige

Abdias. Lige som du gjorde / saa skal du
skee igen.

Sicut fecisti, ita fiet tibi.

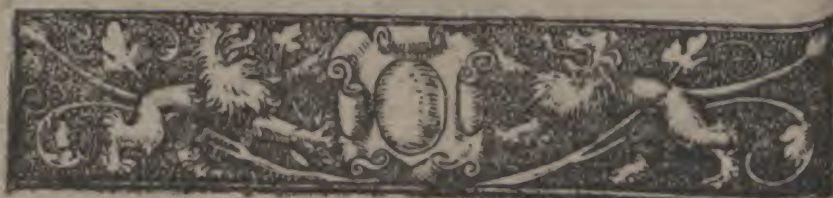
Iud. 1 Lige som ieg haffuer gjort / saa haffuer G
betalet mig igen.

Luc. 6 Lige met den Maade som I ma
le met / skal mand maale eder igen.

Sir. 10 Lige som Regenten er / saa er o
saa hans Embizmend. Lige som
Raadet er / saa ere de Borgerne.
Qualis Rex, talis grex.

Sir. 20 Løgn er it skammeligt Lyde pa
it Menniske.
Mentiri turpe est.

1 Reg. 15 Lydelse er bedre end Offer.
Melior est obedientia, quam victima.



Mand

al d
er G
naa
igen
er o
som
rne.
pa
a.
and

Mand kender Treet paa Fru⁴⁵ Mat. 12
cten.

Mand kender en Mand paa talē. Sir. 27
* Der gaar saaden mand til Døe i som inden er.

Mand predicker vel meget / men Efa. 42
de holde det icke.

Mand sige dem nock / men de
sikke icke høre det.

* Mange er Ordenss Hørere/
Saa saa ere Ordenss Gørere/
Men det er icke aff vor S E R R E/
At vide det bedre i oc gøre det verre.

Mand skal mere lyde Gud / end Act. 5
Mennissen.

Mangen er Arm haff sit store Pro. 13
Guds / oc mange ere Rige haff sin
Armod.

* Quo sig lader nøye / er riig.
Vivitur exiguu melius.

Mangen kommer til stor Wly Pro. 26
ved sin egen Mund.

Sir. 29 **M**angen køber sig en Fiende med
sine egne Pendinge.

Mangen låner sin Ven/ oc kreffter sin vens

1 Cor. 19. **M**ange løbe paa Baanen/ men
en faar Klenodet.

Mat. 20
Mar. 10 **M**ange som ere de første/ bliffue
de siste/ oc de siste/ skulle bliffue
første.

Mat. 22 **M**ange ere kallede/ men faa
vdualde.

Sir. 55 **M**egit Fraadzeri gør Siugdom

Psal. 144
Psal. 153 **M**ennissen er lige som intet.
Wiere Støff.

Puluis & vmbra sumus.

1 Reg. 16 **M**ennissen seer det som for Dødt
er/ Men HÆREN seer Hiertet.

45
Mennifcken veed icke fin tid.

Eccl. 9

Met Raad skal mand føre Krig. Pro. 24

Mine Venner ere mine Bespaats lob. 16

ere / men mit Dye greder Taare
til Gud.

Derident
me amici
mei:



ad Deum
Stillat oculus
meus.

Naar Daarer ophøyes / da Pro. 5
bliffue de dog til skamme.

Wangen ophøyes til større Sald /
Thi fryde du Gud / oc vare dit Rald.

Naar it Menniffe er i Aere / oc Psal. 49

haffuer ingen Forstand / saa far

und boet ligesom Fox.

Du skalle vere sterke Been / der gode dage
skalle drage.

Naar en Blind leder den anden / Mat. 23

da

da falde de baade i Graffuen.

Cæcus cæcum ducit.

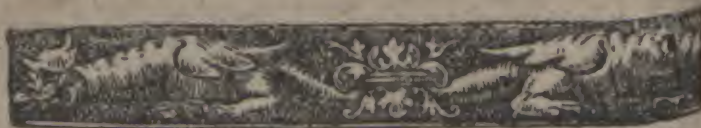
Sir. 14

Nogle dø / nogle fødte.

Iob. 1

Nøgen kom ieg aff min Moder
Liff / Nøgen skal ieg fare bort igen.

Nudus vt in terram veni, sic nudus abibo.



Sir. 3

Benbare icke dit Hierte for
huer mand.

Rom. 12

Offueruint det Onde met Gaa.

Vince in bono malum.

1 Cor.

15

Und Snack forderffuer gode
Eeder.

Pro. 20

Ont / Ont / siger mand / naar
mand det haaffuer / Men naar det
er borte / saa roser mand det da.

✕ Si doen er stiffe bedre.

Woeleg

47
Ødeleggere skalle ødeleggis. Esa. 35

Øren ligger allerede hos Roden Luc. 7
off Treerne.

Øye for Øye / Tand for Tand. Mat. 5

Øyenskalckens haab / skal for
abig. Iob. 8

Spes Hypocritæ peribit.



aa deris Fruct skalle i kende Mat. 7
dem.

Denning oc Godz gøre Frimod Sir. 41
ghed / men meget mere Herrens
tryet.

Pilatus toede sine Hender i
and / wskyldig vilde hand vere.
Jeg er wskyldig i denne Reiferdigis Blod / Mat. 27
I til. Proffs

48
1 Thes. 5 Prøffuer alting / oc beholder det
5 beste.

Et mala sunt vicina bonis.



3 Reg. 11 Quinder bøyede Solomons
11 Hierte.

Ioh. 2 Quinde / huad haffuer ieg med
dig at gøre? Min Time er icke end
nu kommen.

Pro. 12 En flidig Quinde er hendis Husbonds
Krone.

Pro. 14 Ved vise Quinder bygges huset.

Sir. 26 En dydelig Quinde / er en edel
Gaffue / oc hun bliffuer hannes
giffuet / som frycter Gud.

Der er intet lysteliger til paa Jorden / end
tuetig Quinde / oc der er intet kosteligere / end
fyst Quinde.

Felix cui obtigerit pia, casta, industria coniugis.

Ket maa dog bliffue Ket.

Pfal. 94

Tandem bona causa triumphat.

Kige oc Arme mue vere is
lant huer andre / **H E R R E N**
giorde dem allesammen. Pro. 22

Kigdom er vel god / naar hand
brugis vden Synd. Sir. 13

Kinge Klogskab met Guds fryet
er bedre end stor Klogskab met
Guds Foractelse. Sir. 19

Confide recte agens.

Kose dig icke aff den dag i Mor
gener / Thi du veedst icke huad der
fand ske i dag. Pro. 27

* Kose icke Dagen / s^g - Affreenen Kommer.
Nescis quid ierus veiper vehat.

Kose ingen for hans Endeligt
Kommer. Sir. 11

* Vi saae alle voris Forste / oc ingen voris
Røstet

50
Pro. 22 **K**øbet er kosteligere end stor Rige-
dom.

¶ Ord gaar faar en Mand.
Integritate fides alitur.

Virtutis
fortuna
comes.



Virtutis
bona fama
comes.

Sir. 41
Esra. 3 **S**andhed bliffuer euindelig.
Super omnia vincit veritas.

Sir. 32 **S**angen pryder Bestebud.

1 Mach. 3 **S**eyer kommer aff Himmelen.
¶ Naar Suerdet er draget / da er Seyer i Him-
melen.

Sir. 20 **S**kenck oc Gaffue forblinde de
Vise / oc ligger dem it Bibbel i mun-
den / at de kunde icke straffe.

Sir. 11 **S**la dig icke i mange honde Han-
del.

Slid

Slid din Tid.

Perfer & obdura.

51

Sir. 2

Sorg dreber mange Folck.

Pro. 30

✕ Sorg er Siugdom nock.

Søg altid Raad hos de Vise.

Tob. 4

Spaatte icke den Bedrøffuede.

Sir. 7

Straff oc Yrdom skal mand
bruge i tide.

Sir. 22

✕ Quo Affueløff leffuer / hand Areløff dør.
Vsq; adeo a teneris affuescere multum est.

Virg.

Stride icke mod Strømmen.

Sir. 4

Store Folck feile oc.

Psa. 62

Stor Brede gør Skade.

Pro. 19

Suar icke Daaren / effter hans
Daarlighed.

Pro. 26

D

ij

Sueno

Sir. 33 Suenden bæt

{	Brød	}	Ligesom	{	Foder.
{	Straff	}	u Afsen	{	Sige.
{	sit	}	Aeb. yde	}	Byrde.

* Den Lade skal mand altid driffue.

Ioh. 13 Suenden er icke større / end hans
H E X X E.

Sir. 30 Sundhed gaar for Altingist.

Pro. 13 Synderens Gods skal sparis til
de Ketulise.

Eccl. 2 Synderen samler oc drager tilhobe / oc det
skal dog giffu s den / som Gud behager.
* Pennia er icke større vaanden.
* Menisten acter / oc Gud stiffer.
* En bygger / en anden boer /
En sæer / en anden faar.
* Der sidet tit in Rigt Barn / paa en fattig Ro-
nis Skød.

DEVS DAT CVI VULT.



Mat. 7 Tag først Biecken aff dit
Dye / etc.

Tag

Tag vare paa dine Saar.

53

Pro. 27

☞ Vare paa det / tiger b. fald /
Og grab ey ten andens Rald.

Tenck paa Enden / oc lad Siende
Skab fare. Sir. 23

Tenck paa mig / naar det gaar
dig vel. Gen. 40

☞ Si ey Lyfken vorder god /
Saa sancter mind Mod /
Trappen forættet sin egen Rod /
Og mængen sit eget Rod oc Blod.

Tenck paa mig / naar du kom
mer i dit Rige. Luc. 23

Tæffue icke met din Poeniteng. Sir. 13

Trette icke met en { Veldig.
Rig / eller
Ordgydere. Sir. 8

* Det er Ont at gabe imod Vensmunden.

* Det er icke Skam / at den mindre viger den
Større.

D iii

Tro

Sir. 12

Tro aldri din Fiende.

Thi at lige som Jern stedse rustis igen / saa for
lader hand icke sin Vanartighed.

Malè creditur hosti.

Sir. 19

Tro icke alt det som du hører.

Iac. 3

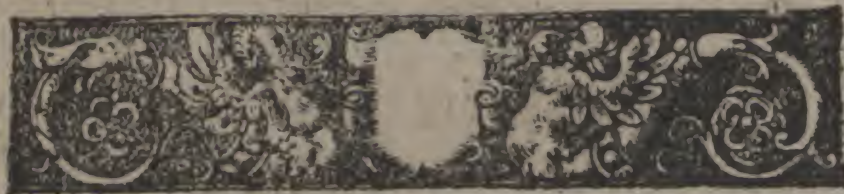
**Tungen er en liden Lem / oc kome
mer stor ting affsted.**

☞ Tungen maa vi vel met alle /
Det beste oc verste paa Mennesken fælle.

Psal. 52

Tyranner gaa til grunde.

Nulla Tyrannorum vis diuturna fuit.



Esa. 5

**Se dem som kalde Ont gaat /
Oc Gaat ont.**

Eccl. 4

Se den som er alene.

Væ soli.

Tristis eris, si solus eris.

Ver

Ver glad / dog met Guds Fryct. Sir. 9

Ver icke Borgen/offuer din For-
mue. Sir. 8

✕ Bide er at haffue den formere Vrede / end
den feyermere Skade.

Ver icke Hoffmodig / men Fry- Rom. 11
cte dig.

Noli altum sapere : sed time.

Ver snar til at høre / oc langsom Iac. 1
til at tale / oc langsom til Vrede.

✕ Høre meget / tale lidet.

Verer snilde som HugOrme / oc Mat. 10
uden Falskhed / ligesom Duer.

Prudens simplicitas.

Vdi Stilhed oc Haab bliffue i Esa. 30
stercke.

In silentio & spe.

Ved Visdommen regere Konger- Pro. 8
ne/oc RaadsHerrene skicke Ret.

¶ 119

Vel

Sir. 34

Vel den / som fryeter H Erren.

Pietas tutissima virtus.

Sir. 26

Vel den / som haffuer en dydelig
Quinde / thi hand leffuer der aff
end engong saa lenge.

Sir. 25

Vel den / som haffuer en Trofast
Ven.

Iac. 4

Verdens Venſkab er Guds Fi-
endſkab.

1 Cor.

3.

Verdens Viſdom er Daarlig-
hed hof Gud.

Pſal. 104

Vin gleder Menniskens Herte.

Sir. 41

Vin oc Strengelæg glede Hier-
tet.Tæffe du Gud for en glad Stund:
Sorg kommer ſaa mangelunde.

Sir. 19

Vin oc Quinder forbiftre de Viſe.

Arms

Armis inuictus victus amore fuit.

57

Visdom er io bedre end Styrcke. Eccl. 9

¶ Guds Fryct / Visdom / Dyd oc Aere /
Monne den beste Rigdom vere.

Visdom er god met Arffuegods. Eccl 7

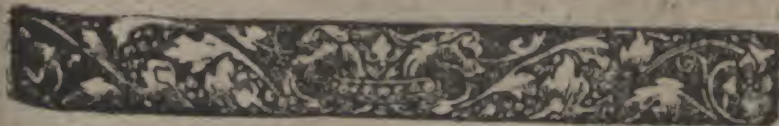
Visdom følger effter Vindst. be- Eccl. 10
lighed.

Visdoms Begyndelse / er HERR. Pro. 9
KENS Fryct.

Bliff kommer i Saare Kleder. Mat. 7
Foris ouis, intrus lupus.

Bold gaar offuer Ketten. Heb. 1
¶ Nu ligger Lou i Spindstags ende.
¶ Nacten gaar faar Raansten.

Brede er en rasende ting. Pro 27
Ira furor breuis est. Hor.



D v

Wfer

58
Pro. 28 **W**fortient Bande ramme icke
Spaa nogen.

Esa. 57 Gudelige haffue ingen Fred.

Iac. 3 Wi haffue alle Brøst mangfoldige.

* Der er store Lyder / haff stor Dyder.
In multis labimur omnes.

Heb. 13 Wi haffue her ingen bliffuende
Stad.

Act. 23 Wi kunde icke stride imod Gud
* Gud er off alle mechtig.

Act. 17 Wi leffue / roris / oc ere i han-
nem.

Act. 14 Wi skulle gaa i Guds Rige / me-
megen Bedrøffuelse.

* Met mange Bedrøffuelse store oc smaa /
Bør off i Himmerig tad at gaa.
Sic itur ad astra.

Wre

Wretferdige Gods hielper intet. Pro. 10

* Det mand met Synden faar/
Det met Sorgen gaar.

¶ Weetferdige Bude / er lige ved Skade.

* En wretfangen Penning | drager bort andre
Ti.

Wretferdighed ødelegger alle Sap. 6
Land.

* Lige oc Ret / haffuer Gud skabt.

* Aff falsk oc Suig / vorder mand ey rig.

Cernit Deus omnia vindex.



Qdminger eder vnder Gods i Per.
veldig haand. 5
Cede Deo.



Bidon maa vel forferdis / naar Esa. 23
Tyrus forsynris.

Tunc tua res agitur, paries cum
proximus ardet.

Hor.

FRIDE



NON EST POTESTAS
NISI A DEO.

Rom. 13

Al Øffrighed er aff Gud alene /

Thi ic al Øffrighed self Gud tiene:
Oc nst Gud skal mand Øffrighed lyde/
Oc tacke io Gud / wi sted maas nyde.

Fortegnelse paa Danmarkis oc

Norges siide oc udfremfarne Konger / indtil
vor Tid / som ere aff Konning CHRIS-
TIANI den I Affkomme /
aff den Oldenbergs Sleete
oc Stamme.



CHRISTIANVS I.
den Først Konge aff den Sleete.

ANNO

Christian Gressue i Oldenborg oc Delmen-
herst i bress vduald (effter Konning Christo-
pher, som kom aff Betern / oc haaffde regered
vdi 1 X aar) til Danmarkis Konning.

Vld

1447

- S Undfalte oc befetede hand Konning Erick,
som kom aff pmeren, oc vaar da vdfaren aff
Danmarck, oc haffde Gu land, oc vaar der
belagt aff Konning Karl Rudsson aff Suerig 1449
Samme Aar gjorde Konning Christian
Bryllup met Konning Christophers effter
døde Dronning Dorothea som vaar
Margressue Hansis daatter aff Brandenburg.
Bleff hand anammet til Konning vdi Nor-
uege, oc krunet vdi Trundham S. Olai dag. 1450
Søddis hans Son Iohannes, paa den 2
dag Februarii, Men hans første Son Olaus 1455
døde yng. Oc da vaar tilferne mere end vdi 70
Aar ikke nogen Kongesø i sød i Danmarck.
Bliff hand oc vduald til Suerigs Konning
Efter at Karl Rudsson vaar forlaget 1457
Samme Aar bliff hans daatter Margareta
død, som siden fik Konning Iacob vdi Scon-
land.
Soet hand til Rom vdi Passue Sixti den III 1474
oc vederforis hantien stor Bære paa sam-
me Tid, oc Kaser Friderich den III gaff hans
Kettighed til Dittmarsken.
Gjorde hand sin Sø is, Konning Hansis
Bryllup met Frewen, hristine, Churførste
daatter aff Sacksen, den 6 Septembris 1475
Stiffet hand først Københaffns Vniuer-
sitet, oc forscreeff lærdemænd der til fra Cola
døde hand paa Københaffns Slot, den 1479
Mall 1481
- 447 Regerede hand vdi XXXIIII
Aar.

IOHAN

IOHANNES.

Den Anden Konge aff den Slecte.

Konning HANS kom til Regimentet vdi
hans Alders X X V I Aar/ effter hans Herres
fader/ som døde.

Sødes hans Søn Christiern samme Aar /
den 2 dag Juli.

Bleff Konning Hans Krønet dereffter vdi
Aabenhaffn paa Pingedag.

Oc siden samme Aar til Trundhiem vdi
Norge.

Hans Moder Dronning Dorothea drog til
Rom.

Drog hand til Suerig / oc vant den / oc
bleff krønet vdi Stockholm

Giorde hand det Tog vdi Ditmarsken med
Hertug Friderich hans Broder / oc tabte Slac-
tingen/ der vdi bleffue aff Adelen 3 6 0 derts god-
de Mend / foruden den menige Hob.

Sikr Suerig fra hannem igen

Holt hand Feide til Stos med de Frangoser
Engelske / Skotter oc Siøstederne.

Gorde hand atskillige medsommelige Tog
ind vdi Suerig / oc besynderligen
at vdfet hans Dronning igen / som vaar anholdt
den vdi Vaxsten Kloster.

Døde hand vdi Aalborg den 20 dag Fe-
bruarii vdi hans Alders L V I I Aar

Regerede hand vdi X X X I I
Aar.

CHRL

CHRISTIERNVS II

Den Tredie Konge aff den Slecte.

CHRISTIERN bleff Konning effter
hans Fader / vdi hans Alders XXXII Aar 1513
Bleff hand Kronet vdi Københaffn / 1514

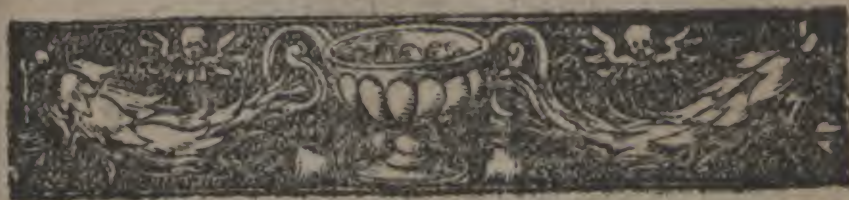
1491 Samme Aar vaar hans Bryllup met Isa-
bella (som wi kalde Elizabeth) Konning Phi-
ppi daatter aff Hispanien / Keiser Caroli V oc
Ferdinandi Syster

1489 Vant hand Suerig / oc bleff indtagen vdi
Stockholm / oc gjorde der Rigens oc Stadsens
Raad et wylstigt Gesteud / den V dag Nouem-
bris 1520

1488 Paa Tredie Aar dereffter vdi Foraret /
1497 samte hand aff Danmarks Rige / oc gic til
Habs met sin Dronning oc Børn vdi Køben-
haffn den 13 dag Aprilis 1528

1500 Regerede hand vdi X Aar.

1501 Vaar hand Landsflyctig vdi IX Aar.
1502 Anholden oc Fangen vdi XXVII Aar.
Chi vdi det Aar 1532 bleff hand Fangen / Oc
døde hand paa Rallandsberg den 25 Ianuarii,
1503 Anno 1559 lige paa den 24 dag eff-
ter Konning Christiani den III
hans Død / vdi hans Alders
LXXVIII Aar.



FRIDERICVS I.

Den Fierde Konge aff samme Slecte.

FRIDERICH / Hertug vdi Holsten /
 Konning Christianni I Søn oc Konning Chri-
 stierni I I Sachbroder bleff strax vduald til Kon-
 ning oc beleyrede Københaffn samme Aar

Opgaffuis Københaffn for hannem / oc
 bleff hand krunet der sammested den 7 Augusti

Vnder hannem begyntis den rene Lære aff
 Guds ord, paa nogle saa steder at prædictis
 her vdi Riket.

Bleff Konning Christiern den II indførd
 fra Norge fra hans Skibs flode til Københaffn
 oc siden anholden al hans Liffatid

Neste Aar dereffter døde Konning Frideri-
 ch paa Gottrop paa Sker Torisdag

Vaar hand Kenning vdi X Aar:



CHRISTIANVS III.

Den Fante Konge aff samme Slecte.

CHRistian den 3 Konning Friderichs den
 I Søn / bleff fød den 12 Augulli,

Beleyrede hand Lybke som haffde ladet
 betis solt indfalde vdi Holsten.

Bleff

Ro

tag

per

blef

Bl

den

den

phe

paa

Ma

den

vdi

dag

ide

och

Gud

kon

oc si

Bis

alle

fore

Seid

mint

Bleff derfæ kaldet til Riget / oc vduald til
Konning.

Samme Aar bleff Nalborg stormet oc ind-
tagen / som skede otte dage for Jul. Oc Skips-
per Clemens som haffoe reisd Bønderne /
bleff greben / oc bleff sat paa hans Hoffuet en
Blikrone / førend hand bleff halshuggen oc sit
den lagt paa Sire Steyler for Wiborg.

Beleyrede Konning Christian Røbenhaffn /
den 29 dag Iulii /

Holt hand Slaeting met Gressue Christo-
phers foldt aff Oldenborg / for Asnes vdi Syen /
paa Orenbiærg / den XI dag Iulii / oc beholt
Mærken / Da bleffue oc To Gressuer slagne /
den ene aff Tædelnborg / den anden aff Söya
vdi Westphalen.

Indtog hand Røbenhaffn i effter Aars oc
dags Bestolning / den 29 dag Iulii

Oc bentiste sig vdi samme Seyeruinding /
læ som en Siende / Men som en Fader.

Afvisiæ.

Bestittede hand strax Fred oc Rolighed /
oc handtbeffde den rene Lære oc Religion / som
Gud ved D. Morten Luther haffde ladet frem-
komme til Liuset igen / Oc met synderlig stilhed
oc sailshed affsatte hand de mechtige Herres
Bisper / Oc gjorde en euige affiald sag imellem
alle Stater vdi Riget / oc oprettede en endelig
Fordragt oc Forligelsmaal / effter langvarige
Seide oc Oprørske handel. Dette skede paa alle
mindelige Herredage vdi Røbenhaffn / met alle
Vaders

Vnderfattentis Bevilning oc Sambyrd /

Der hand sealedis haffue beuist sine Kon-
gelige Dyder / Guds Fryer / Forstand / oc Maa-
belighed bleff hand kruet vdi Kopenhaffn /
paa hans Føtzels dag / som vaar den XII dag
Augusti / Saa hand paa samme dag vaar lige
XX XIII Aar gammel /

Strax derefter lod hans Ko : Ma : Kircke
Ordinantzen sammenscriffue / oc vdgaa først
paa Latine / den anden dag Septembris. Paa
hvilcken samme dag de første Siw Euangeliske
Superintendenten bleffue ordinerede / vdi hans
Ko : Ma : egen Aasum oc Vernerelse vdi K^o
benhaffn / aff Doctor Iohanne Pomerano / Som
tøffuet vdi K^obenhaffns Skole / ved de
sem Aar.

Samme Aar bleff oc Munkene giffuen
forloff / at vandre oc forsee sig huort de vilde /
vden hvilcke som vilde omvends / oc tiene vdi
Kircker oc Scholer.

Bleff Hospitaler oc Scholer vel bestickede
oc for ørgede.

Vaar hans Ko : Ma : selff vddragen til
Brunswig / at handle oc gøre Forbund / met
de Protesterende Førster / Churførst Hans Fri-
derich / Landgreffuen / oc andre / paa Religio-
nens vegne / vdi Marzmonet

Paa Herredage vdi Otrensee bleff Ordinan-
tzen offuerseet oc beseglet / oc vdgiet paa Dani-
ske.

Saa oc samme Aar onhalp oc rigeligen
forbedret hans Ko : Ma : Kopenhaffns Vni-
uersitet.

Derefter skede en Forbedring oc Forfla-
ring

ting til Ordinantzzen met 26 Artikkele i som
bleffuz gjorde vdi Ribe 1542

Sunderet hans Ro: Ma: det almindelig
Hospital vdi Ribe. 1543

Loed hans Ro: Ma: sin Søn Friderich /
hylde vdi Norge 1548

Oc samme Aar gaff hand Hertug Augu-
stus aff Meissen sin Daatter / Scwenken Anna / oc
steede deris Beylluppe vdi ~~Detenmarken~~ Torgaw.

Loed hans Ro: Ma: Bibelen vofette oc
ved Prenten vdgaa paa Danske met flit oc stor
Befojtning / oc bleff fuldend aff de Høylende
vdi Bøbenhaffn. 1550

Loed hans Ro: Ma: den siſte Recess vdi
gaa 1558

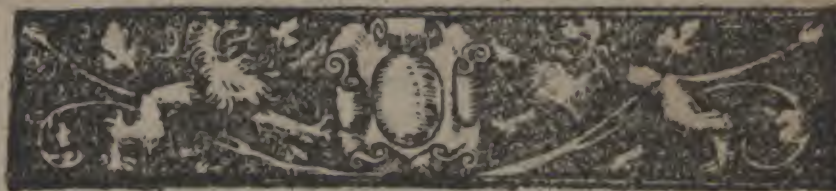
Døde hans Ro: Ma: allerchristeligst oc
fremodeligst vdi Guds sande Paakaldelse i paa
Nyt Marsdag paa Roldinghus 1559

Piissimus Rex piissimè & placidissimè oblit,
exemplum pii Principis in vita & in mor-
te, Climacterico octauo,

A N N O

Pietas ad omnia utilis.

Vdi hans Alders LVI Aar
Vdi hans Regimentis XXIIII
Aar



FRIDERICVS II.

Den Siätte Konge aff samme Slecte.

FRIDERICH den Anden / Søgimelte
Könning Christi in den III Søn / Söödis paa
Fadersleffhuß / den første dag iulii / den sam-
me tid som hans HerreFader lo faar Lybke /
Bleff hand vdualo oc hyldet til Konge
vdi hans Örtende Aar.

1534

1542

Danica vt electus Rex, ô Friderice, vocaris,
Non anni plures octo fuere tibi.

Bleff dereffter hyldet vdi Norge

1548

Nogle Aar før hans HerreFader døde /
holt hand Hoff oc R giment vdi Skane.

Vaar hand vddragen til landt Naffin til
Churfürsten Augustus hans Suoger / oc met
hannem vaar hand ocfaa til den Riass ag til
Francfurt til Ferdinandi Krüning / der hand
bleff vdualo til Römerske Keiser / den XIII
dag Martii / Effter at hans Broder Carolus V
haiffde ved sin Scriffuelse oc Silomectige aff-
sagt sig met Keiserdomet / oc giffuen sig til Koi-
lighed vdi Hispanien.

1558

Døde hans HerreFader paa Nylt Aarssdag.

1559.

Samme Aar om Sommeren vdi Iunio
maaned / vant hand met hans HerreFarbrødre /
Hertug Hans oc Hertug Adolph Dittmarsken /
Oc beuiste sig vdi samme Seyeruinting faare
mildelig mod dennem. De 45 Forstandere vdi
Landet / gaffue sig den 13 Iunii.

Bleff hans Ko : Ma : Krünet strax dereff-
ter vdi Røbenhaffn / vdi Churfürste Augusti oc
mange

mange andre Herrers netherelse / den X X dag
Augusti vdi hans Alders X X V Aar.

Hans Ko: Ma: skiff fulde sin Søster Srewn
Een Dorotheam vdi til Landt Lüneborg til Hers
rug V Vilhelm, Oc stod deris Byllup til Zell /
paa den X X X dag Octobris /

1561

Sire Aar effter Dittmarck vaar vunden / be
gynnis den Sæde med de Sueniske / imod Kong
Erick den 14 / oc Sædebreffuene vdginge den
siste dag Iulii

1563

Oc varede paa det Vtende Aar / Tht den
Fredsforhandling oc endelig Fordrag / imellem
Danmarck oc Suerig, skede vdi Strain i Pomes
ren / siit vdi det Aar

1570

Oc bleff publicert oc forkyndet / med almins
delige Tætsigelse til Gud / den 25 Januarii /
Anno 1571.

Sistet hans Ko: Ma: fett Gods oc Rens
te til 120 Studenters Vnderholdning vdi Kø
benhaffns Vniuersitet / saa oc viffe Stipendia til
at holde nogle Personer med / vden Lands.

1569

Gaff hans Kongelig Ma: stat naadigste /
ny Fundartz oc Forbedring paa Københaffns
Vniuersitet Saa oc Confirmartz oc Sta: festeli
se paa alle Capidler vdi Danmarck oc Norge /
med deris Priuilegier, Friheder oc Statuter / etc.

1571

Gick hans Ko: Ma: befaling vdi den 16
Iunii / om Møitens Forandring oc Vinsættelse /
Saa at huer 2 schilling skulde regnis oc holdis
for 1 schilling / oc huer Mæckstycke for 3 schil
ling etc. oc saa vere lignede oc komme offær
ens med Stedernis mønte. Saar merckelige Aars
sage skyld.

1572

E

14

Giorde

Giorde hans Ro: Ma: sit Brylluppe sam-
me Aar med Hertzen S O P H I A aff Mchla-
borg vdi Kobenhaffn den X X dag Iuli.

Iblant andre hans Ro: Ma: herlige Byg-
ninge lod hans Ro: Ma: Croneborg meg-
stailig bygge paa det ny / en mechtig Befestning
oc Prydelie for Danmarks Rige i ved det Aar/
oc derefter

1574

Effter lang oc mest sammelig Forhandling
om Sander Julians eller Sleswigs Forstend-
doms Forleminge gaff Bud Naaden til / at me-
gen Wenighed oc Wylst bleff faarekommen oc
neolage. Saa at de Hertzer aff Holsten / Hertug
Hans / oc Hertug Adolph i hans Ro: Ma: Fars
brodre / oc Hertug Hans den Ynge / hans Naas
dis Broder / annamtede aff hans Kongelige
Majestat samme Sleswigste Forstendoms oc
Semeralands Leen / med stor Venlighed. Gled-
staa oc Herlighed / vdi Wittensee / den III dag
Maii.

1480

Som da tilforne icke haffoe veret forlent
vdi 140 Aar / siden Konning Christophers tid /
som vermt forlente Hertug Adolph aff Holsten
Anno 1440 paa Cantate Sondag. Som Hol-
sterkes icke formelder / Oc nu bleffigen for-
lent paa tredie dag effter Cantate Sondag.

Lod hans Ro: Ma: Soerkloster stifte /
til en fri Kongelige Skole / for ædle oc vædle
Personer.

1586

1586

Hans Ro: Ma: afferdiget vdi Februario
Legater til Henricum III / Konning vdi
Francrige i effter Konning Henrici aff Navarra
ten hans Begering / at huerffe oc handle om
Fred /

Tred i paa de Euangeliste deris vegne / de som
vaare affaldne fra Passuens Lære.

Vaar hans Ko : Ma : vddragen til Lüne-
borg / dersom mange Herrer oc Førster besøgte
hans Ko : Ma : den X V i dag Julii

1586

Bliff hans Ko : Ma : met stor cere vnd/
fangen vdi Hamborg / den 23 dag Julii oc
vaar der paa tredie dag.

74

Først vdi Januario vdginge hans Ko :
Majestats obne Bressue i at hans Ko : Ma :
som en alene regerendis Hertug paa den tid / vdi
Slesvigs oc Holsten Førstendomme vilde hols-
de en almindelig Slesvigiske oc Holstiske Land-
dage oc Retteering til Rendsborg sist vdi Apri-
lis oc vdi Maii moner

1588

1588

Vaar hans Ko : Ma : dragen fra Haders-
leff til Sönderborg til hans Herrbroders Her-
tug Hans Bryllup den X V Februarii met
Agnes Heduig aff Anhalt / salige Churfæstis
Augusti efterladte Førstinde / de som haffoe
veret sammen icke vdi 39 dage / fra den 111
Januarii til den X I Februarii / paa huilcken dag
Hertug Augustus døde paa / Anno 1586. ☉

Vdi hans Ko : Ma : alle de fremmede
Herrer til sig til Hadersleff / oc gjorde der / Før-
ste Hans Georgs Bryllup aff Anhalt / den X XI
Februarii.

Sist vdi Februario / drog hans Ko : Ma :
derfra / oc haffoe nogle aff samme Førster met
sig / oc actede met dennem offuer til Sieland til
Croneborg / Men bleff meget svag paa veien /
oc maatte ligge stille paa Antvorskow / Oc effter
en Moneds snaghed / beridde sig Christeligen
til Døden / lod prædike for sig / forligte sig met

15

iii

Gud

Gud allermæchtigste / oc anammede det Høyere/
dige Sacramente / sang self paa Sengen Psal/
metne met / oc herteligen loffuede Gud / Oc vdi
en sand Tro oc Tillid til Jesu Christi Fortien/
ste / hans hellige naffns Paakaldelse / hensoff
meget stille oc sactelig i paa SkerTorsdag / som
vaar den 4 dag Aprilis / imellem 4 oc 5 om Effe/
termisdagen.

vdi hans Alders

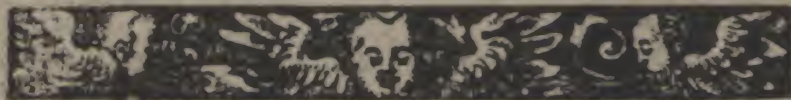
LIIII Aar.

vdi hans Regiments **XXIX**

Aar /

Oc saa meget paa det X X X / som
fra NytAarsdag / oc til denne den Fierde dag
Aprilis.

Gud giffue hans Matestat /
met alle Christne / en
gladelig ærefuld
Opstandelse.



Spitzels

Gødzels tid oc sted / paa
hans Ko : Ma : elskelige Høys
baarne Børn / met hans elskelige Høysbaarne
Dronninge SOPHIA / de som
leffoe tilsammen i saare Chri
steligen oc Eterligen /
udi XVI Aar.

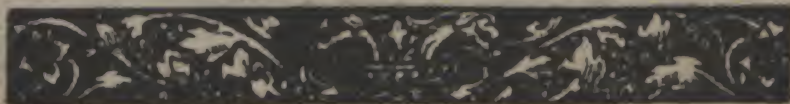
føddis

Elizabeth	1573 den 25 Augusti.	paa Koldinghuss.
Anna/	1574 den 12 Decemb.	paa Skanderborg.
Christian/	1577 den 12 Aprilis.	paa Friderichsborg
Guldrich/	1578 den 30 Decemb.	paa Koldinghuss.
Augusta/	1580 den 7 Aprilis.	paa Koldinghuss.
Hedwig/	1581 den 5 Augusti.	paa Friderichsborg
Hans/	1583 den 25 Julii.	paa Saterfleffhuss.

PSAL. CXII.

Rectorum soboli benedicetur.

Saa haffue nu Danmarkis oc Norgis Riger
veret hof denne Kongesleete aff det Oldens
borgske Huss oc Stamme / udi 140
Aar / vnder Sex Kongers Re
gimente / indtil denne
dag.



K

v

Kong

Könning

I CHRISTIANVS I.

vdi 34 Aar.

2 Iohannes,
vdi 32 Aar.4 Fridericus I,
vdi 10 Aar.3 Christiernus II,
vdi 10 Aar.5 Christianus III,
vdi 24 Aar.6 Fridericus II,
vdi 29 Aar.

7 Christianus III.

CHRISTIAN den III bleff hyldet vdi
borg den XVI dag iunii/som vaar neste Tildag
effter Trefoldigheds Søndag/ Anno 1554
vdi hans Maadis Alders
VII Aar.

VIVAT REX.

Den Almægtigste Gud / alle Kongers Konge
gei fremmi styrcke oc beuare det ganske Konge-
lige Ruff oc Slecte / med sin Guds-
melige Bessermelse oc
Velsignelse.

PSAL. 144

DEVS DAT SALVTEM REGIBVS.
Merck

Merckelige Scrandring ee Aff-
gong vdi det Kongelig Huss/Eleo-
cte oc Foruante / vdi disse næste
forledne saa
Aar.

Hertug H A N S den Eldere / aff Holsten/
Friderici 1 Søn / døde paa Saterstest. uff / den
Første dag Octobris /

1580

A N N A / Churførstis Augusti Søster
de / Christiani 111 Daatter / Døde oc saa paa
den Første dag Octobris /

1585

Efter at de haffoe leffuet ufsammen paa
det 37 Aar. Der hun lo siug beffoel hun at be-
dis for sig / med disse ord : Sår ein arm Sündes
rin / de den ihr sterbstundlein verhanden ist.

Churførst Augustus vdi Sachsen døde der
effter / paa den 11 Februarii

1586

Hertug Adolphus aff Holsten / Friderici 1
Søn / døde oc saa paa den Første dag Octobris/
samme Aar

1586

Elizabeth / Hertug Ulrichs aff Michels-
borg hans Førstinde / Friderici 1 Daatter / vor-
tis naadigste Dronnings Sophie Moder / døde
stær vdi samme Monet paa Gænger vdi Sal-
ster / den 14. Octobris / samme Aar

1586

Hertug Friderich aff Holsten / Adolphi Søn/
en frommer vnger Herre / døde den X V Junii.

1587

Konning Friderich den 11 vortis fierste
naadigste Herre oc Konning henseff vdi SÆR-
KÆN / den 4 Aprilis / paa Antuorffow.

1588

Chri-

Ἐπίγραμμα

Christi Ecclesiola, hei, plora: tuus altor hic alter
Bello ac pace bonus, Rex FRIDERICVS obiz.

Symbola duo

FRIDERICI II,
Sacrum alterum,
alterum politicum.

Mein Hofnung zu Gott allein.
Treu ist Willibradt.

RARA Fides, Aus Eū: fraus regnat vbiq, dolusq:
FIDO Deo: sic fraus nulla, dolusq; nocent,
Nic. Reusnerus IC.

Symbolum
SOPHIAE
Reginae Danicae.

Gott verlest die seinen nicht.

Nosti Christe tuos, scis & potes omnia solus:
Non vis, nec poteris deseruisse tuos.

Ad

FRIDERICI SECUNDI,

Regis

Daniae & Noruegiae,

Nutricii Ecclesiae,

& patris patriae,

LACRYMAE.

Luce sine atq; oculis, vita est vix vita: ideo ipse est
Sol oculus mundi, Rex oculus populi.

Iure ergo in lacrymas, hoc funere, tota liquescas

Dania, namq; tuus claudicet hic oculus.

mo Europa tuus: Rex Regibus iste praeibat

Pace, armis: animis, consilio: arte, fide.

Arce fideq; inquam: magnae est, bene vivere, ut artis:

Maximae ita est, sancte posse mori, fidei.

O dilecte Deo, tibi qui concessit utrunq;

A Eternum, in vita & morte beate, Vale.

Am luce augusta, meliore oculoq; locoq;

Tu splendes: sumus at nos tenebrae & lacrymae.

P. H.

Ως ἂν αὐτῷ.

Acis eram diues, tam re quam voce secundus,

Regno, opibus, fama, coniugio, sobole.

Ad sancta Deus tribuit: cui me meaq; omnia f dens

Tradidi, & hunc sancta in pace vocans, obit.

IOSA

IOSAPHAT,

2 Paral. 20

Vi vide icke / huad wi skulde gøre /
Men vore ønen see til
D 3 B.



SLESVIGÆ

excudebat

NICOLAUS VVEGENERVS,
ANNO

M D X I I C.

